Єднаймося в Просвіті!

ГАЛИЦЬКА ПРОСВІТА

О люди! люди небораки!
Нащо здалися вам царі?
Нащо здалися вам псарі?
Ви ж таки люди, не собаки!
Тарас ШЕВЧЕНКО

43 (458)
24 жовтня 2013 р.

Тижневик "Галицька Просвіта" * Засновник – Івано-Франківське ОО ВУТ "Просвіта" ім. Т. Шевченка * Свідоцтво – ІФ № 521 від 15.06.2004 р. * Шеф-редактор – Степан Волковецький * Головний редактор – Богдан Вівчар * Літературний редактор – Ірина Шумада * Верстка – Марія Дзебчук * Набір – Наталія Дяченко * Друк – КП фірма "ЛІК" * Тираж – 2000 примірників * Замовлення – № 1049 * Наша адреса: 76018, м. Івано-Франківськ, вул. М. Грушевського,18 * тел. (0342) 75-05-86, * тел./факс (03422) 2-38-67 * e-mail: oblasna-prosvita@ukr.net * http://uaprosvita.if.ua/ * Наші реквізити: Р/р 26003300012896 в ПАТ "Ідея Банк" МФО 336310, код 04929075. * За зміст і достовірність інформації у рекламі відповідає рекламодавець * Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій і подає матеріали для дискусії * За точність викладених фактів відповідає автор * Редакція застерігає за собою право редаґувати і скорочувати матеріали * Листування з читачами – тільки на сторінках газети

КОЛОНКА РЕДАКТОРА

ЙДЕМО ДО НОВОГО МАЙДАНУ?

Щось ірраціональне діється в нашому суспільстві. Люди, які знають лише реґіональну, знищують меморіальну дошку світовому вченому, знавцеві півтора десятка мов… Людина, яка двічі, а дехто стверджує, що тричі, була помилувана, не хоче помилувати незаконно засуджену… Люди, а точніше злодії в законі, волею історичних обставин ведуть нас у правову, демократичну, законослухняну Європу. Навіть виписують для цього європейські закони. Хоч, зрозуміло, самі виконувати їх не мають наміру. Бо як же виглядають на цьому тлі пристрасті навколо виборчої кампанії на п'яти проблемних округах. Знову йдеться і про кандидатів-підсніжників, і про «темних конячок», і про можливі підтасовки бюлетенів, протоколів… Ніби в Європу ми і не йдемо, а залишаємось на євразійському пограниччі, а точніше на розпутті між ЄС і Митним союзом. Навряд чи у цьому шпагаті можна довго втриматись і щось путнє сягнути.

А втім виглядає, що В. Янукович таки має з цього політичний зиск. Ну, не хоче, ну, боїться він Юлії Тимошенко. І не буде для неї Юрієвого, себто Вітиного, дня. І випробовуючи терпіння Європи, яка вшістнадцяте продовжила місію Кокса–Кваснєвського, не піддаючись ні на натяки, ні на вмовляння, ні на вимоги європолітиків, пан Янукович перекинув проблему на парламент. Мовляв, нехай парламентарі відповідний закон і ухвалюють: на лікування її! Аби лише на вибори не йшла. А лікування, як відверто висловився спікер В. Рибак, це не помилування і тюремний строк не знімає.

Про що на цей раз говоритимуть Кокс і Кваснєвський із Януковичем? Можливо, нагадають йому, що він – християнин і в Біблії, в яку він, можливо, колись таки заглядає, вписано як найголовнішу Господню заповідь – любов і милосердя. Любов до ближнього і милосердя до нього. Можливо, про це йому вже й говорили… Та пан Президент робить невинний вигляд і твердить: усе повинно бути за законом. Так, за законом. І згідно Основного Закону Президент має право на помилування. Зрештою, хіба у цій країні є людина, яка не розуміє, що основного опонента Януковича посадили за ґрати за його вказівкою. І за його Указом її й потрібно звільнити. Просто і ясно.

Цього вимагають і лідери впливових європейських країн, як, скажімо, канцлер Німеччини Ангела Меркель. Про це пише польська «Речьпосполита»: «З одного боку, Янукович хоче вирішити питання Тимошенко з найменшими втратами для себе, побоюючись неґативної реакції власного електорату й перемоги Юлії Володимирівни на президентських виборах 2015 року. Із другого – Меркель відмовляється укладати угоду без звільнення екс-прем'єра, бо дала публічну відповідну обіцянку, на виконання якої чекає німецька громадська думка…» Словом, думай, Вітю! А є про що. Варто було б подумати і про своє майбутнє. А якщо візьметься за аналіз Харківських угод новий майбутній Президент? Бо щось Україна так і не відчула «газового» покращення після них. Зрештою, як можна було підписувати якісь угоди, віддаючи чи не на півсторіччя українську землю чужинцям, без денонсування невигідних Україні попередніх домовленостей. Невже тільки для того, щоб тицяти всім, які погані «папєрєднікі».

Але на цей раз «папєрєдніків» не буде. Якщо не буде підписана угода з Євросоюзом, маємо суворо спитати нині сущих можновладців. Має постати новий Майдан. Який нарешті змете цю кліку нуворишів, які дбають лише про себе, про своє безпроблемне майбутнє. Вони мають зійти з політичної сцени України ще до 2015 року. Бо ж скільки можна знущатись над цим терпенним народом.

До пори збанок воду носить.

Богдан ВІВЧАР

1 ЛИСТОПАДА – ДЕНЬ ДЕРЖАВНОСТІ НА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ

ЦЕ – НАША ІСТОРІЯ

ЛИСТОПАДОВИМ ЗРИВОМ БАГРЯНИТЬСЯ ОСІНЬ

О Україно!
О рідна ненько!
Тобі вірненько присягнем
Серця кров
І любов –
Все тобі віддати в боротьбі!
За Україну! За її долю!
За честь і волю, за народ!

Микола ВОРОНИЙ

Вам усім, хто поляг
За тризубовий стяг, –
Вічная пам'ять…

Олена СТЕФАНОВИЧ

Листопадовий зрив тісно пов'язаний з іменем нашого краянина, уродженця с. Медуха Галицького району Дмитра Вітовського. Він як один із найбільш досвідчених командирів запропонував свій план боротьби за волю. У вірші «Перше листопада» Василь Русич пише:

Чаклує Вітовський над картою Львова,
Старшини схилились в задумі важкій,
Хай Бог допоможе. Рушаймо, панове,
За неньку Вкраїну у праведний бій!
Багряниться осінь над Замком Високим.
Вирує Європа під залпи гармат.
З Народного дому стрілецькі потоки
Розходяться містом, щоб бити в набат.
Хоч зліва – поляки, а справа – червоні
На півдні гуляє денікінський рій, –
Летять галичани на змилених конях
За неньку Вкраїну у праведний бій.

3 листопада 1918 року проголосили Західноукраїнську Народну Республіку (ЗУНР).

4 січня 1919 року УНРада ухвалила проект договору про злуку Західноукраїнської Народної Республіки з Українською Народною Республікою в єдину суверенну Українську Народну Республіку.

22 січня 1919 року в Києві урочисто проголосили злуку Галичини, Буковини, Угорської Русі й Наддніпрянської Великої України в Народну Республіку.

Пам'ятаймо величні дати нашої історії.

Богдан СУШЕВСЬКИЙ, *просвітянин*

КОНКУРС: «ІСТОРІЯ І ПРОСВІТА» – XIII-ий ТУР

ШЕВЧЕНКО В МОЄМУ ЖИТТІ

ПОЛОЖЕННЯ
про конкурс, присвячений 200-літньому ювілею Тараса Шевченка

До 200-літнього ювілею Тараса Шевченка, яке будемо святкувати 9 березня 2014 року, Івано-Франківське міське об'єднання ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка проводить XIII-ий тур конкурсу творчих робіт на тему: «ШЕВЧЕНКО В МОЄМУ ЖИТТІ»

в номінаціях –

публіцистика, проза, поезія, малюнок, фотографія.

Мета конкурсу – відродження історичної пам'яті, формування національної свідомості молоді.

Завдання конкурсу:

1. Залучення громадян до пошукової, пізнавальної та дослідницької роботи.

2. Використовування нових досліджень у виховному процесі.

Матеріали конкурсу мають бути присвячені висвітленню творчості пророка України через призму свого сприйняття.

У конкурсі можуть брати участь мешканці Івано-Франківська: учні й студенти навчальних закладів міста, працівники виробничої і невиробничої, гуманітарної сфер та інші зацікавлені особи.

Творча робота повинна мати назву, містити інформацію про її автора (його ім'я і прізвище та можливого керівника проекту, адресу, навчальний чи інший заклад, телефон).

Основні критерії оцінки:

ориґінальність та самостійність досліджень;

власна думка і чітко виражена позиція автора;

наукова новизна роботи;

мовно-стилістичний рівень;

практичне значення та художнє оформлення.

Подані матеріали повинні вирізнятися конкретністю й стислістю, не перевищувати 10 друкованих сторінок. Найкращі роботи будуть відзначені товариством «Просвіта», прізвища авторів будуть опубліковані в пресі.

Термін подання робіт –
до 31 січня 2014 року за адресою:
НД «Просвіта»,
вул. М. Грушевського, 18;
тел. 2-57-91, 75-05-86.

Івано-Франківське міське об'єднання ВУТ «ПРОСВІТА» ім. Т. Шевченка

НОВИНИ УКРАЇНИ І КРАЮ

Статус гірських

Кабінет Міністрів України підтримав проект рішення про надання статусу гірських ще чотирьом населеним пунктам Рожнятівщини – с-щу Рожнятів, с. Підлісся, с. Креховичі та селищу Черепин. Як повідомила прес-служба голови облдержадміністрації, 22 лютого з проханням надати їхньому невеликому селу статус гірського до Президента України В. Януковича під час телепроекту «Діалог з країною» звернулася громада Підлісся. Скористатися 20-відсотковими доплатами до пенсій та 25-відсотковими надбавками до зарплат працівників бюджетної сфери, що передбачені Законом України «Про статус гірських населених пунктів», члени громад зможуть уже з 1 січня 2014 року.

Марці «Княгинин» – 135!

Колектив Івано-Франківського обласного державного об'єднання спиртової та лікеро-горілчаної промисловості, який очолює Ніна Гаркава, урочисто відзначив поважну дату – 135-річчя від часу створення. Точніше, від задокументованої згадки про його діяльність. Уже у 1885 році на заводі, власником якого був Вайнґартен Мендель, працювало 25 робітників, які виробляли спирт. Підприємство розвивалося динамічно – у 1890-му тут відкрили ще й нове виробництво пресованих пекарських дріжджів. Зі святом робітників і спеціалістів щиро привітав директор департаменту аґропромислового розвитку – заступник голови облдержадміністрації Василь Брус, відзначивши серед позитивних тенденцій у розвитку підприємства постійне оновлення асортименту і поліпшення якості.

Постійна виставка-ярмарок

В Івано-Франківському міськвиконкомі вирішили відкрити постійну виставку-ярмарок, де свою продукцію продаватимуть місцеві підприємства, що виробляють доброякісні товари. «Нині працюємо над тим, щоб зробити івано-франківських виробників впізнаваними на ринку та збільшити обсяги реалізації їхніх товарів. За вересень провідні підприємства міста реалізували товарів уроздріб майже на 1,5 тис. грн. у розрахунку на одного жителя обласного центру. А за дев'ять місяців ц. р. вони випустили продукції на суму понад три млн. грн.», – прокоментував начальник управління економічного та інтеґраційного розвитку Івано-Франківського міськвиконкому Богдан Білик.

Олександр Сич – прем'єр

На XXVII з'їзді ВО «Свобода» його лідер Олег Тягнибок представив «Уряд національної альтернативи». Очолив його, як попередньо повідомляли, народний депутат України, кандидат історичних наук Олександр Сич. У виступі після представлення він наголосив, що «Уряд національної альтернативи» є формою самомобілізації нації на протидію антиконституційній політиці нинішнього режиму, що суперечить волі українського народу в реалізації його одвічного прагнення до розбудови власної національної і соціально-правової держави». О. Сич також зауважив, що «Уряд національної альтернативи» ставить перед собою три основні завдання: кадрове – готувати фахівців для майбутньої діяльності націоналістів в українському Уряді; рольове – вчитися бути урядовцями; програмне – розбудовувати програму відповідно до нагальних проблем сьогодення.

ШАНОВНІ КРАЯНИ!
ДОРОГІ ПРОСВІТЯНИ!
з 1 жовтня 2013 р.
почалася передплата
на наступний рік на газету
«ГАЛИЦЬКА ПРОСВІТА».
Передплатний індекс – 91083.
ВАРТІСТЬ ПЕРЕДПЛАТИ
(без оплати оформлення):
на місяць – 4,30 грн.,
на півроку – 25,80 грн.,
на рік – 51,60 грн.

ЖИТТЯ МОЛОДИХ

УКРАЇНСЬКІ ВЕЧОРНИЦІ

Доброю традицією стало проведення українських вечорниць у Народному домі «Просвіта». На цей раз приурочені вони були святу Покрову Матері Божої та 71-ій річниці УПА.

З благословення о. Арсена Панчака розпочався культурно-християнський захід, сповнений патріотичним настроєм і глибоким пошануванням Покрову Богородиці.

Ідея і мета громадського християнського руху «Клич», що став організатором дійства, – відродження християнського духу, українських традицій і звичаїв, збереження національних цінностей, пам'яті про тих, хто боронив Богом дану нам Україну. Він прагне активізувати молодь у популяризації українського, зокрема, вишиванки, яка була головним атрибутом вечорниць.

Ведучі Ірина Цівка і Дмитро Ярич забавляли учасників «цікавими конкурсами». Панувала атмосфера добра домашнього, тепла, затишку. І годі було всидіти на місці, коли музика звеселяє і кличе до танцю!

Провідне слово мав голова ГХР «Клич» Богдан Гоблер, який привітав усіх зі святом і дарував найщиріші побажання.

За допомогу у проведенні вечірки щиро вдячні тим, хто долучився до організації свята, зокрема, співакам Мар'яні Маціборко, Наталії Бойчук, Мар'яні Боднарчук. Мар'яні Корнутій, Анні Лувлян. Також спонсорам – народному депутатові Руслану Марцінківу, депутату міської ради Олександру Оришку. А «Просвіті» – за надання зали і всіх, хто прийшов і підтримав своєю участю захід.

Галина САНДАЛОВИЧ, *активіста ГХР «Клич»*

ТАК ДУМАЮ

«ТИ ЗНАЄШ, ЩО ТИ – СТУС?

ТИ ЗНАЄШ ПРО ЦЕ ЧИ НІ?»

Чи зобов'язує людину прізвище? Чи накладає це якісь обмеження на особу, якій долею і фактом народження випало носити відоме прізвище? Моя відповідь на обидва запитання – так. Допускаю, що хтось думає інакше, і, зрештою, діє інакше.

Я не претендую на те, щоб оцінювати якусь людину, бо жодні оцінки не є вичерпним мірилом будь-кого. Людина, якщо вона притомна в широкому сенсі цього слова, має бути самомірилом і пам'ятати Симоненкові слова: «Ти знаєш, що ти – людина? Ти знаєш про це чи ні?». Та й не буду моралізувати, але мені якось неприємно, що людина з прізвищем Стус недавно очолила на 4/5 російськомовну письменницьку організацію.

Мова – про Дмитра Стуса і Всеукраїнську творчу спілку «Конґрес літераторів України», створену в січні, а зареєстровану на початку лютого 2007 року. Нагадаю, що прем'єр-міністром тоді був не хто інший, як В. Янукович. КЛУ має свій орган – «Література і життя»/«Литература и жизнь». Така «двомовна двоязикість» відповідає статутові спілки і, вочевидь, переконанням її керівника.

Один факт може бути випадковістю, але якщо їх більше, це вже певна тенденція. Так-от, у 2010 році Дмитро Стус став членом гуманітарної ради при новому Президентові України. У вересні 2011 року він звернувся до європейських політиків із відкритим листом фактично на захист Президента України В. Януковича і подав це «в обгортці» захисту України. Мовляв, «мою державу» роблять «козлом відпущення» за те, що судять колишнього прем'єр-міністра, яка разом із Лазаренком створила борг, і тепер його треба віддавати з бюджету, «відбираючи кошти у дітей і хворих».

До речі, через кілька місяців після оприлюднення відкритого листа вірний міністр Ганни Миколаївни і Віктора Федоровича М. Кулиняк призначив Д. Стуса Генеральним директором Національного музею Тараса Шевченка.

До цьогорічних Шевченківських днів у музеї виставили картину, яку чимало відвідувачів оцінили як відверту провокацію. Відкритий лист Д. Стусу одного з шанувальників творчості Тараса Шевченка наводжу нижче: «Я, Волинець Олександр Опанасович, 9 березня після урочистого мітинґу, присвяченого роковинам Тараса Шевченка, вирішив завітати до музею ще раз переглянути чудові картини видатного українця. Я відвідав 2-ий поверх і на початку огляду серед поважних мистецьких творів побачив полотно художника М. Прокопенка, що називається «Пророк України». Мене вразив художній несмак картини й шокуючий підпис. Я вважаю, що розміщення такого твору, такої гидоти – образа для мене та всіх українців, що шанують мистецтво Тараса Шевченка. Такий твір за стилем і виконанням доречний для арт-галереї Пінчука. Прошу терміново зняти згадане полотно-образ під назвою «Пророк України».

До речі, як повідомив В. Коваленко, 12 березня лауреат Шевченківської премії, художник Феодосій Гуменюк оцінив цю «картину» як таку, що не має жодної художньої вартості. Про це він сказав директорові. Але, прикриваючись рішенням науково-методичної ради, комерційною необхідністю і «нестандартним баченням Тараса Шевченка художником», Д. Стус категорично відмовився зняти цю скандальну картину.

Тарас МАРУСИК

ТРАДИЦІЯ

ПАЛАЛА ВАТРА ДО СВІТАННЯ

Вечір 13 жовтня напередодні Покрову Пресвятої Богородиці у селі Середній Березів, що на Гуцульщині, видався адекватним соціально-політичним реаліям усієї України: сірі хмари намагалися закрити небо, навіть накрапав дощ, але коли високо вгору зметнулось полум'я Повстанської ватри, запаленої побіля середньої школи, то хмари відступили, і над землею розкинувся купол темно-синього неба із золотим місяцем і золотими зорями.

І тоді в унісон центральній ватрі побіля школи на високих кичерах довкола села теж запалали Повстанські ватри, а сільський хор «Гуцулка» під орудою вчительки Оксани Сулятицької разом з усіма присутніми на святі березунами лунко заспівали повстанських пісень. Чарівний голос студентки Христини Шамрай до глибини душі зворушив присутніх високопрофесійним і задушевним виконанням повстанської пісні, і до гурту ватротворців прибували все нові й нові односельці: хто з колодою на плечах, рекламуючи силу моцака, а хто кинувся допомагати екс-голові сільради Василеві Томичу, котрий із ще кількома березунами тягав до ватри такі великі кльоцикколоди всохлих смерек і ялиць, які в кілька разів перевищували їхній зріст.

Підоспіли вчасно і виконувачка обов'язків голови виконкому сільської ради Марія Гнатюк із чоловіком Миколою, і координатор Івано-Франківського обласного націоналістичного громадсько-політичного об'єднання «Національний вибір» Святослав Перцович, і члени Братства ОУН–УПА Березівської станиці, яку очолює колишній голова місцевої сільради Іван Клим'юк, і вчительська делеґація на чолі з директором школи Василем Ігнатюком, які цього ж дня їздили до Івано-Франківська на презентацію поетичної книжки «Від душі – до душі» нашої землячки-березунки, талановитої поетеси Лесі Ґеник.

За порадою членкині оргкомітету свята Повстанської ватри, однієї з найактивніших ініціаторів і організаторів подібних патріотичних і культурно-етнографічних заходів Анни Малкович я прочитав біля ватри вірш «Героям слава!», присвячений чотовому сотні УПА, учасникові знаменитого Рушірського бою Петрові Клим'юку, котрий героїчно загинув у 1945 році в бою з енкаведистами. І якщо А. Малкович у своєму виступі біля ватри торкнулась історії УПА, зокрема Рушірського бою, в якому Березівська сотня знищила цілий батальйон енкаведистів на чолі з командиром депортаційної дивізії, героєм совітського союзу генералом Дерґачовим і нагадала, що з наших Березовів у лави УПА влилося чотири сотні вояків і тільки одна сотня під орудою Мороза – Василя Негрича, а потім Кривоноса – Мирослава Симчича звитяжно носила ім'я Березівська, то мені довелось торкнутись теперішніх злободенних питань і проблем.

А коли вже майже під ранок Повстанська ватра стала пригасати, запалюючи світло нового дня Покрову Пресвятої Богородиці, коли вже виспівано було чи не всі пісні, які знали учасники свята, донька героїчного упівця Василя Томича – Орися Томич, вчителька місцевої школи, урочисто оголосила, що тепер, коли урожай з полів зібрали, час готувати традиційні українські вечорниці. Ідею всі підтримали, бо вслід за Повстанською ватрою вечорниці – ще один важливий захід національного єднання.

Микола СИМЧИЧ,
с. Середній Березів, Гуцульщина

НЕЗАБУТНІ

ЗАСЛУЖЕНА ШАНА

У день Покрову Пресвятої Богородиці в селі Тишківці Городенківського району урочисто відкрили пам'ятну дошку відомій на Прикарпатті громадській діячці, довголітньому голові сільського осередку «Просвіти», почесній громадянці села – Гафії Кучірко.

Освячення пам'ятної дошки здійснили священики Ярослав Олійник (УПЦ КП) та Руслан Озарко (УГКЦ).

Про життєвий шлях Гафії Кучірко, її боротьбу за утвердження національної ідеї говорили голова районного об'єднання ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка Орест Юрковський та активний довголітній просвітянин Василь Берник. Промовці відзначили великий внесок пані Гафії у створення в селі відомого далеко за межами краю музею національно-визвольних змагань, розвиток культури, освіти, відновлення національних традицій, духовності.

У церемонії відкриття пам'ятної дошки взяли участь відомі українські політики Юрій Луценко і Роман Ткач, керівники районної та сільської влади, громадськість села, рідні й близькі, учні місцевої школи.

Цим заходом гідно пошанували пам'ять полум'яної патріотки, активної учасниці демократичних перетворень на Прикарпатті, людини, яка зробила вагомий внесок у розбудову незалежної української держави – Гафії Кучірко.

Орест ЮРКОВСЬКИЙ,
голова Городенківського райоб'єднання ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка

ВШАНУВАННЯ

І ГОРДІСТЬ ЗА ПОПЕРЕДНИКІВ

Про жертовний подвиг наших співвітчизників дізнавалися учні 6-го класу Бортниківського НВК, що на Тлумаччині, члени «Молодої Просвіти», відвідавши виставку в Народному історико-краєзнавчому музеї в с. Бортники.

Директор музею Іван Карп'як не тільки розповів про історію створення Української Повстанської Армії, про роль провідників Степана Бандери, Євгена Коновальця, Романа Шухевича та багатьох інших, але й відкрив ті сторінки буття рідного села, коли повстанці-бортниківчани безстрашно йшли у бій, щоб їхня земля не була поневолена ні червоною, ні коричневою фашистською чумою.

Вразив дітей героїчний учинок повстанця Андрія Сірмана, який підірвав себе гранатою, щоб не здатися живим енкаведистам, коли потрапив в оточення.

До глибини душі схвилювала й розповідь про мужню дівчину Параску Гриновецьку, яка, щоб не видати своїх товаришів, не маючи сили терпіти катування, скочила в криницю.

На чужині, в далекій Австралії, помер Іван Гарасимів (псевдо – Палій), він не зміг повернутися в село Бортники, в якому народився, хоч це було його найзаповітнішою мрією, бо тут його чекали Соловки за участь в УПА.

Одна із шестикласниць, Людмила Кольбух, побачивши світлину Григорія Шкромиди, сплеснула руками: «Та це ж мій прадід!»

Діти впізнавали своїх сусідів, родичів, і гордість була в їхніх очах, бо ці люди захищали Україну, рідний край!

«Багато з них загинули за нас із вами», – завершив розповідь Іван Михайлович.

Після відвідин виставки учні завітали на обійстя Івана Гарасимова, який ніколи не зміг повернутися у ту хату, в якій народився. На жаль, тут уже ніхто не живе й хата сумує за своїми господарями.

Зупинилися шестикласники й біля символічної могили воїнам УПА і помолилися за душі загиблих героїв. Молитва полинула в небо й напевно раділи у засвітах душі загиблих, що бережемо пам'ять про них.

Оксана ТРАК, *вчитель Бортниківського НВК, голова осередку «Просвіта» с. Бортники*

УКРАЇНЦІ У СВІТІ

ГЕНОЦИД ОЧИМА МИТЦІВ

Виставку творів митців, у яких показане бажання віддзеркалення ними трагедії геноциду в світі, відкрили в Українському інституті модерного мистецтва (УІММ) в Чикаґо. Вона присвячена 80-ій річниці голодомору-геноциду 1932–1933 рр. в Україні, коли десять мільйонів невинних чоловіків, жінок і дітей померли з голоду. І це в країні, яка відома як «житниця Європи»!

На виставку прибула архітектор Лариса Курилас, її проект «Пшеничне поле» обрали для встановлення «Пам'ятника голодомору» в столиці Америки, Вашинґтоні. Вона зауважила, що «дуже важко передати концепцію геноциду мистецьким способом».

Мета – показати бачення художниками теми голодомору у різних культурних контекстах, зокрема, відображення цієї трагедії на другому і третьому поколіннях українських американців.

Виставка складається з двадцяти робіт місцевих та міжнародних митців. Головним доповідачем стала Лариса Курилас. Буквально за кілька хвилин до початку урочистості пані Лариса люб'язно погодилася дати бліц-інтерв'ю:

Пані Ларисо, розкажіть про свою роботу «Пшеничне поле».

Головна ідея мого проекту – поле пшениці. Це великого розміру бронзова скульптура: 2 метри заввишки, 10 метрів завширшки. Пшениця переходить з високого краю з лівого боку і зменшується на правому боці. Задум був таким, бо пам'ятник буде показаний в Америці, де Україну знають як житницю Європи. Оцей перехід рельєфу від високого до неґативного передає ідею штучності голоду. Йдеться про те, що пшениця не просто зникла, а її в українців відібрали.

Яким чином тема голодомору зачепила вас особисто?

Я не маю особистих родинних переживань, але в школі українознавства в мене була вчителька родом із Харкова, котра пережила цю страшну трагедію. Вона час від часу згадувала про ті часи. Але більше я дізналася від Джеймса Мейса в Гарвардському університеті, де я вчилася на курсах. Джеймс Мейс – історик, очолював комісію при Конґресі США, яка займалася вивченням і дослідженням голодомору. Це був курс історії України XX століття, яку ми дуже мало знали. Він, власне, в деталях розповів про цю трагедію.

Чи потрібні якісь особливі підходи для мистецького висвітлення теми геноциду, чи достатньо наведення фактів, фотографій для того, щоб викликати емоції?

Така виставка – це більше емоційний підхід. Дійсно, дуже важко передати концепцію геноциду мистецьким способом. Це досить важке завдання, яке стояло перед кожним із учасників.

На вашу думку, чи дізнається світ про увесь масштаб катастрофи голодомору найближчим часом?

Я вірю в те, що цілий світ буде знати про трагедію голодомору. І буде це дуже скоро.

Світлана ІВАНИШИН-УГРИН, *Чикаґо*

НЕ ПРОПУСТІТЬ АНІ ТИТЛИ...

ЗАГЛИБИЛИСЬ В ІСТОРІЮ

У меморіальному комплексі «Дем'янів Лаз» пройшов семінар вчителів історії загальноосвітніх шкіл Івано-Франківська на тему: «Використання краєзнавчих матеріалів музею «Дем'янів Лаз» у формуванні активної громадянської позиції школярів», приурочений до 24-ої річниці завершення розкопок і перепоховання жертв сталінського режиму. Це спільний проект управління освіти і науки міськвиконкому, Української гімназії № 1, Музею визвольної боротьби імені Степана Бандери, його філії «Дем'янів Лаз», Центру патріотичного виховання молоді імені Степана Бандери і обласного історико-просвітницького товариства «Меморіал імені Василя Стуса». Спочатку відбувся молебень за полеглих українських героїв у каплиці Меморіалу, який відслужив священик УГКЦ Василь Андрусяк.

Учасники дискусії вивчали й обговорювали:

використання краєзнавчого матеріалу на уроках історії;

методику проведення Всеукраїнських експедицій і конкурсів «Моя батьківщина – Україна», «Історія міст і сіл України», «Мій рідний край».

Цікавими були розмови з учасниками подій національного творення – першим головою обласного осередку товариства «Меморіал» Зіновієм Думою, учасником розкопок, судово-медичним експертом Омелянном Левицьким та іншими.

Відбулася презентація нової версії документального фільму «Хроніка Дем'янового Лазу» за матеріалами відеозйомок, зроблених під час розкопок і перепоховання, а також екскурсія музеєм.

Усіх присутніх захопила емоційна і переконлива гра акторів дитячо-юнацького театру «Міфія» під керівництвом Оксани Лабачук Центру патріотичного виховання молоді імені Степана Бандери у виставі «Вагон-привид», присвяченої трагічним сторінкам нашої героїчної історії. Гадаємо, що такий «урок» допоможе вчителям історії у переданні її подій молодому поколінню, сприятиме глибшому пізнанню й душевному співпереживанню вікопомних подій з минулого нашого краю.

Михайло ФРЕЇК, *завідувач МК «Дем'янів Лаз»*

ЖИТТЯ ОСЕРЕДКІВ

ЦЕ – ТВОЄ МИНУЛЕ...

У Палаці культури «Прометей» бурштинська молодь зустрілася з істориками-археологами Олександром Береговським – генеральним директором і науковим керівником Національного заповідника «Давній Галич», кандидатом історичних наук і науковим співробітником Національного заповідника «Давній Галич» Тарасом Ткачуком.

Подія відбулась з ініціативи бурштинського осередку «Молодої Просвіти» та її керівника Віталія Грицюка. Учасники зустрічі говорили про трипільську культуру та її побут. Молодь мала змогу дізнатись про поселення трипільців, періоди існування культури та унікальну мальовану кераміку, знайдену під час розкопок. Фото і розповідь Т. Ткачука дозволили розширити знання слухачів про давній період історії нашої держави.

«Це початок нашої роботи з Національним заповідником «Давній Галич». Надалі плануємо періодичні екскурси в історію та культуру України для розширення світогляду нашої молоді», – розповів Віталій Грицюк.

Роман МЕНДЮК,
член Бурштинського осередку ІФ ОО «Молода Просвіта»

КНИЖНИК

ЧАСИ ТРАГІЧНОГО БУТТЯ

Переді мною книжка Михайла Гачинського, уродженця Покуття, «Петрів у часи жорстокого століття». Видання вражає і поліграфією, і змістом: правдою про надзвичайну жорстокість двох імперій у період світових катаклізмів у Галичині.

Дивина та й годі! Університети випускають істориків, а вони мовчать про цей період історії нашого краю. Тому за осягнення історичного минулого беруться «технарі». Про знущання над галичанами в період 1914–1918 рр. практично нічого не написано. А їх було чимало. В першу чергу, непрохані москалі, далі – гонведи (угорські вояки), потім – поляки, а далі – й австріяки. Я особисто почерпнув трохи інформації про цей період зі спогадів Миколи Лепкого й поезій Марійки Підгірянки. І ось на прикладі села Петрів подається історія Галичини того часу.

Як справедливо пише автор: «Розсатаніле польське, мадярське військо і жандарми вчиняли криваві терори до цивільного ні в чому не винного населення. Навіть польський посол Дашинський визнав, що 30 тисяч невинного населення Галичини загинуло на шибениці або під шаблями мадярських гонведів. Важко повірити в цю цифру. А десятки тисяч галичан із прифронтової смуги, які ніколи не чули, що таке москвофільство (але за нашіптуванням поляків), гнали до австрійських концентраційних таборів (майже за півстоліття до Гітлера)». Вдумайтесь у ці цифри, які волають до Господа. Через табір Ґмінд в Австрії пройшло 350 тисяч галичан, з них 30 тисяч відійшли у інший світ на чужій землі й будуть вічно прагнути додому. Серед них – 15 тисяч українських діточок. Як бачимо, для старих і малих табірні умови виявились смертельними. Вони помирали з голоду, холоду й інфекційних хвороб.

Кого тоді цікавили якісь там галицькі українці? Словом, бездержавний народ. І все тим сказано. Кожна воююча сторона карала місцеве населення «за зраду». За чотири роки квітуча земля перетворилась на пустелю, заростлу бур'яном і дикими кущами. Всі ненавиділи українців, але з великим бажанням прагли заволодіти нашими землями. Про нечуваний злочин до Львівських ЗМІ писали Катря Гриневичева та Марійка Підгірянка. І ця інформація сколихнула світ. «За ті оповідання, – писав К. Гриневичевій Б. Лепкий, – коли б ми були державним народом, Вам, пані, належала би нагорода Нобеля в ділянці літератури».

І лише Митрополит Андрей Шептицький відвідав 1 вересня 1917 р. табір Ґмінд і заступився за українців. У бараковому приміщенні «Просвіти» художній колектив під керівництвом Ворончака блискучим концертом привітав Митрополита. У Відні Андрей Шептицький добився аудієнції в імператора Австрії Карла І і дозволу на повернення виселенців до України. Ось що пише К. Гриневичева про одну з героїнь – Параску Гоголь: «Ех так мене двине, Господи, додому! Всю роботу в своїм краю поїла б! Десь там нивка банує за мнов, пчілки ждуть по лісови... Коби до хати! Земля у нас медом змащена, що не загадаю, все дасть... – Погоріло, кажете? – Нехай що так! А я лихій години навкірки ще тонших мітків напряду, овечок, ще веселіших викохаю!»

Галичанка – незнищенна оптимістка. Вона переконана в тому, що буде краще лише тому, що їй цього дуже хочеться. Слава таким галичанкам, які хотіли й перетворили свій край знову у квітучий сад!

Ще декілька слів скажу про всесвітньо відомого скульптора Григорія Крука, який народився 30 жовтня 1911 р. в родині гончара в селі Братишів на Тлумаччині. Він погодився безкоштовно вирізьбити з 15-тонної гранітної глиби композицію «Втікачі». І ось 26 вересня 1964 року відбулося урочисте відкриття й освячення великого гранітного пам'ятника в Ґмінді. Слід нагадати, що автором мармурового хреста на могилі українського провідника Степана Бандери є також Григорій Крук. До слова, більшість його скульптурних композицій розповідають про долю покутського люду!

Невеликими штрихами хотів я передати зміст першої частини книги Михайла Гачинського «Депортація на захід». Не менш захоплююче описує автор і «Депортацію на схід».

Шановний читачу, у твоїх руках – правдива, емоційна книжка. Вона, безперечно, зацікавить інших дослідників болючої історії нашого народу. Запрошую шанувальників історії нашого краю до прочитання цієї талановито написаної книги. І зичимо Михайлу Гачинському творчого довголіття й чекаємо нових краєзнавчих та історичних досліджень.

Михайло РУДКОВСЬКИЙ

ЧАС ШЕВЧЕНКА

НА ПІДМОГУ ШКІЛЬНИЦТВУ

ТАРАСОВА ВОЛЯ

Ніхто так волі не хотів,
Як той кріпак злиденний.
Він нею марив, нею жив,
В чеканні був смиренний.

Ніхто свободи так не праг,
Як той поет співучий.
Ставав на прю, ставав на змаг,
На битву стомогучу.

Ніхто свобід не смакував,
Як той король всеславний.
Він в ній купався, роздавав
І цінував державно.

Тарас Шевченко був кріпак,
Був королем піїтів.
І волею він дорожився так,
Як ще ніхто на світі.

ШЕВЧЕНКО ЗА ОБ'ЄДНАННЯ СЛОВ'ЯН

Шевченко мріяв об'єднати всіх слов'ян
Супроти кріпосництва та неволі,
Щоб кожен чоловік господар був і пан,
І мав від Бога свій шматочок долі.

НАШ ПРОВІДНИК

Щоби сказати істину,
то треба мати силу.
Щоб правду боронить –
відкинути страхи.
Лиш велет часу Богу милий
Зуміє так чинить
й прорватись у віки.
Шевченко був і тим, і другим,
Тому й зостався Провідником і Другом.

Віра БАГІРОВА

ДОСЛІДЖЕННЯ

ІВАН ФРАНКО, ЯКОГО МИ НЕ ЗНАЄМО...

(ПРО РЕЛІГІЙНІ ПОГЛЯДИ КАМЕНЯРА)

Геній – носій інтелекту багатьох століть і цілого світу.
Тому він живе заради інших.
А. Шопенгауер

Незважаючи на те, що про життя і творчість Івана Франка написано дуже багато, він все-таки залишається непізнаним до кінця. Першою причиною цього є його геніальність, неймовірна працьовитість, завдяки якій він зробив стільки, скільки може зробити інститут із чималим штатом працівників. Адже був не тільки великим письменником, поєднавши в собі поета, прозаїка, драматурга, а й перекладачем із чотирнадцяти мов, економістом, етнографом, фольклористом, літературним критиком, істориком і теоретиком літератури, філософом, педагогом, журналістом, видавцем і одним із найвидатніших політиків свого часу. Лише перелік назв написаних ним художніх творів, праць, досліджень сягає 6000.

Внучка Франка, знаний літературознавець Зеновія Франко, яку львівський науковець Олег Романів назвав особливим виразником національної свідомості, самопожертви та інтелектуальної відповідальності, носієм тих рис, у яких так адекватно відбився генетичний код її великого предка, у передмові до збірки праць Івана Франка «Мозаїка», пишучи про поезію «Хрест», наголошує, що цей твір дає підставу говорити про поета як про людину глибокої та свідомої віри.

Проте найкрасномовнішим у цьому контексті є факт, наведений професором В. Ленциком у книжці «Визначні постаті Української Церкви: митрополит Андрей Шептицький і Патріарх Йосиф Сліпий». Автор цієї публікації у передвоєнний час був студентом Львівської богословської академії, а під час німецької окупації належав до найближчих співробітників ректора Йосифа Сліпого. Він досить близько знав обох митрополитів та їхнє оточення, а тому те, про що розповідає його книга, заслуговує нашої уваги. Ось що він засвідчує: «У 1913 році радикальна партія справляла Франкові ювілей у великій залі Народного дому у Львові. Про те святкування його учасник, відомий науковець Микола Голубець подав свій спомин: «Бесідники говорили промови... Франко сидів напереді, слухав і плакав. Нараз Франко піднявся із місця... Я був певний, – згадує М. Голубець, – що Франкові подобаються похвали бесідників для нього, і він подякує та скаже кілька симпатичних фраз. Тим часом почули те, чого ніхто не сподівався. Франко, зворушений до плачу, говорив приблизно так: «До помилок, які я в житті зробив, належить моя праця коло підвалин радикальної партії. Розвиток цієї партії дав змогу діставати жир демагогам, подібним, як передбесідник... Трильовський. На ділі нещастям нашого народу є те, що партія, для якої я клав підвалини, захитала в народній душі основи християнського світогляду. Наша молодіж не знає Святого Письма – вважає його непотрібним для читання. Коли б я мав дати вам якусь пораду на будуче, то я би вам, особливо молодим, радив частіше сповідатися і приступати до Святих Тайн, і в той спосіб наближуватися до Бога...»

Професор В. Ленцик наводить і спогади Івана Німчука про присутність на святкуванні митрополита Андрея Шептицького: «Митрополит Андрей глибоко цінував і шанував великі заслуги Івана Франка. На Франковім ювілеї, що відбувся у Львові, митрополит Андрей не тільки прийшов особисто віддати поклін Франкові, але під гарячі оплески присутніх спровадив його під руку на почесне місце».

Про те, що повага цих двох титанів думки й духу була взаємною, свідчать спогади Анни Франко-Ключко, яка згадує про відвідини батьківського дому митрополитом Андреєм: «Видно, що візита була заповіджена, бо тато вийшов напроти нього до візника і з ознаками пошани ввів до своєї кімнати... Митрополит прийшов до тата продискутувати деякі для нього цікаві питання. По відході митрополит виявив бажання побачити нас, дітей... Він привітався з мамою, що нас підвела, кожного з нас запитав ім'я, кожного погладив по голові, кожного поблагословив».

Зі спогадів дочки Анни дізнаємося і важливі деталі про відправлення панахиди на могилі Франка в річницю його смерті: «У мене з'явилось бажання, щоб ніхто інший, а митрополит відправив панахиду по татові і з тим бажанням я пішла до нього. Мене стрінув о. Михайло Цегельський у скромно влаштованій вітальній кімнаті. Почувши, з чим я прийшла, він заявив мені: це річ немислима – тато вмер без Бога (Така хибна думка про Івана Франка пропаґувалася в атеїстичні радянські часи, насправді І. Франка перед смертю сповідав о. Володимир Гургула), і митрополит, напевно, відмовиться. На ці його слова з сусідньої кімнати вийшов сам митрополит і, звертаючись до о. Цегельського, заявив: «Ви помиляєтесь, отче, – тим більше за таких людей ми повинні молитися». Потім звернувся до мене, привітався і дав свою згоду. Панахида відбулася в католицькім костелі. Церква була вщерть виповнена народом. По панахиді митрополит промовив, згадуючи тата в словах піднесених і зворушливих».

Іван Франко, у свою чергу, теж високо оцінював діяльність митрополита. У статті «Соціальна акція, соціальне питання і соціалізм. Уваги над пастирським посланієм митрополита А. Шептицького» пише: «Він говорить попросту, як рівний до рівних, як чоловік до людей, радить, упоминає, іноді налає, не вагаючись ужити енергійного слова. Митрополит Андрей без порівняння більше знає життя, сторож його дійсних інтересів і конфліктів, ніж його попередники, фахові теологи та «римські доктори». При тому він далеко ширше познайомлений із сучасною наукою і не береться до обговорення складних життєвих питань із дитячою повинністю... Митрополит говорить про ті речі як європеєць, він сам думає і силує думати кожного, хто хоче розмовляти з ним... Все те, як бачимо, добрі літературні прикмети писань митрополита Шептицького. Їм відповідають також немалі речеві прикмети: гаряча прихильність до людей взагалі і особливо до людей простого люду та дбання про його піднесення і сміліть, із якою він підвладному духовенству при всій прихильності до нього витикає хиби...»

Дослідник української літератури Лука Луців у праці «Іван Франко – борець за національну і соціальну справедливість» (Вид. «Свобода», 1867) на твердження про безбожництво письменника відповідає коротко: «Цьому перечать ті всі, які знали поета і з ним перебували». Літературознавець наводить прізвища багатьох священиків, у домі яких перебував Іван Франко, згадує про те, що той часто бував на богослуженні в церкві і співав Літургію разом з дяками. Дяк села Яйківці Жидачівського повіту свідчить, що, перебуваючи в селі, Франко приходив до церкви, співав з ним утреню чи вечірню, а потім ішов на річку ловити рибу.

Але, мабуть, найдостовірнішої відповіді на запитання про релігійність Івана Франка слід шукати у його творах. 1875 р. він пише вітальне слово митрополиту Сембратовичу. Це поезія «Хрест». Внучка Франка, знаний літературознавець Зеновія Франко, яку львівський науковець Олег Романів назвав особливим виразником національної свідомості, самопожертви та інтелектуальної відповідальності, носієм тих рис, у яких так адекватно відбився генетичний код її великого предка, у передмові до збірки праць Івана Франка «Мозаїка», пишучи про поезію «Хрест», наголошує, що цей твір дає підставу говорити про поета як про людину глибокої та свідомої віри. Наводимо уривок.

Хреста нас знаменем хрестили,
Ростем під знаменем хреста.
З хреста пливуть всі наші сили
І віра наша пресвята...

Андрій СМИЦНЮК,
Орест СМИЦНЮК

(Продовження. Поч. у № 42)

НЕ ЛЮБИВ ПРОКЛАДЕНИХ ДОРІГ

Треба пам'ятати, що Франко у житті не любив прокладених доріг, завжди шукав власних. У нього весь час було велике коло зацікавлень, і у всьому він намагався розібратися самотужки. Шлях до Бога у кожного свій, і в нього – теж.

Не варто дивуватися Шевченковому «я так її, я так люблю мою Україну убогу, що проклену святого Бога, за неї душу погублю». Це не заперечення Бога, а найвищий вияв любові до рідного краю, любові, яка межує з мукою, з розпачем, іноді – з почуттям безвиході й навіть ненависті до вітчизни, яка ніяк не може стати на один рівень з іншими державами. «Від сорому, який нащадків пізніх палитиме, заснути я не можу», – ділиться найсокровеннішим Франко у вступі до поеми «Мойсей». Це любов найвища, дієва любов, яка іноді виривала з душі випади проти Бога. Однак ці слова не так проти самого Творця, як проти реальності без Нього, несприйняття кричущої несправедливості й спотвореності життя. Але атеїсти, особливо в радянські часи, не аналізували, звичайно, ці тонкощі, а маніпулювали вирваними цитатами й виставляли Франка як свого однодумця.

Про ставлення Франка до Бога, Церкви та релігії свідчать його сучасники: знайомі, родичі, друзі. Дочка письменника Анна Франко-Ключко у своєму порівняльному дослідженні «Франко і Ґанді» стверджує: «Він виніс із батьківського дому релігійне виховання, глибоку віру в Бога, пошану до Церкви й любов до церковних та народних пісень, що залишили глибокий слід у його душі на ціле життя... Він не став атеїстом, а залишився добрим християнином...»

ЮВІЛЕЇ

І БУЛО СВЯТО

Село Сілець Тисменицького району відзначило 575-ту річницю від часу першої писемної згадки. Як і кожен населений пункт нашого краю, воно має цікаву та велику історію, свої звичаї і традиції.

Святкування розпочалися в храмі Різдва Христового святковою Літургією. Опісля хресний хід вирушив до урочища Кадуба, від якого, власне, бере свій початок Сілець. Тут біля каплички, зведеної над джерелом, місцевий парох о. Василь Смицнюк відправив молебень.

Далі святкування перенеслися на майданчики біля місцевої школи, де відбулися турніри з міні-футболу, волейболу й тенісу. А всі охочі могли оглянути експозицію шкільного історико-етнографічного музею села. Радо приймала гостей директор школи Любов Гнатковська з колеґами-педагогами.

Наступним акордом став святковий концерт у Будинку культури, який підготували місцеві аматори (художній керівник – Галина Бибик). У святі, окрім сілецьких учасників художньої самодіяльності, взяли участь і гості – викладачі Єзупільської музичної школи на чолі з директором Василем Величком.

Танці під живу музику колись були звичним явищем у кожному селі. Отож з нагоди знаменної події цю традицію в Сільці спробували відродити хоч би на один вечір. Гурт «Талісман», активним учасником якого є уродженець села Богдан Королик, забавляв сільську молодь і поважних ґаздів і ґаздинь майже до опівночі. Тож потреба в дискотеці після того відпала.

Громаду села привітав листом голова Івано-Франківської обласної ради Василь Скрипничук. Від імені керівництва Тисменицького району на святі слово мав заступник голови райдержадміністрації з гуманітарних питань Олег Узіня та інші поважні гості. Не можемо не згадати і про меценатів, які долучилися до проведення Дня села, – Михайла Ковальчука, Богдана Бойчука, Михайла Бойчука, депутата Тисменицької районної ради Михайла Юркевича. Сільський голова Богдан Богач під завісу урочистості подякував усім, хто долучився до його проведення. Адже, як співається в пісні про село, «упевнено йде наш Сілець в майбуття, бо має за кого радіти і жити».

Іван ДРАБЧУК

Сільський голова Богдан Богач вітає жителів села

ПРЕЗЕНТАЦІЇ

Сюди я здаля і щогодини
на крилах мрій своїх летіти мушу.
Леся Верховинка

БОЛІЛА ДОЛЕЮ НАРОДУ

Мало кому навіть у нашому краї відомо про українську поетесу, письменницю, автора драматичних творів, есеїв, статей про тогочасних українських письменників, фольклорних досліджень – Лесю Верховинку. Під цим літературним псевдо підписувалась уродженка Делятина, молодша дочка юриста, політичного, громадського діяча Миколи Лагодинського – Ярослава. Вона змалку писала вірші, зачитувалась книжками і задумувалась над долею рідного народу.

Народилась Ярослава Олександра Лагодинська 3 квітня 1903 р., виховувалась ще з трьома сестрами – Мартою, Іреною, Галиною, які закінчили гімназію сестер-василіянок у Львові та Віденський університет. Ярослава захистила докторську дисертацію. Не зважаючи на передчасну смерть чоловіка у 1919 р. мати, пані Климентина, з усіх сил дбала про освіту дочок. А у Ярослави був талант і до літератури, про це говорив Марко Черемшина (Іван Семенюк), який практикувався у адвоката М. Лагодинського і деякий час жив у їхньому будинку, згодом – і доктор філології Остап Грицай. На жаль, у неї було дуже коротке заміжжя: у 1929 р. взяла шлюб з Теофілом Кучковським, у 1931-му народилась донечка Оксана, а у 1935 р. чоловік помер.

Разом із дочкою Леся переїжджає до Делятина а через чотири місяці, 21 лютого 1936 р., і Леся Верховинка померла. Похована в Делятині поруч із чоловіком. У 1944-му сестра Галина й дочка Лесі Оксана еміґрують спочатку до Арґентини, відтак – до США.

Минули роки й ім'я Лесі Верховинки забулося. Але колекціонер світлин, дослідник фольклору, історії міст Олександр Жарівський в архівах Львова, Делятина, відтак – Відня збирав твори Лесі Верховинки. У 1990 р. зустрівся з донькою – Оксаною Масленко, яка проживає в Чикаґо. Там здобула вищу освіту, працює вчителем разом із чоловіком – професором Романом Масленком. Виховали дев'ятьох

дітей. Долучивши до зібраного домашні архіви, листи мами, рукописи творів, статей, разом опрацювали й підготували до видання літературний спадок письменниці Ярослави Лагодинської – Лесі Верховинки.

Повне зібрання видало Львівське видавництво «Каменяр». Вступне слово написав Михайло Гнатюк, доктор філологічних наук, професор Львівського університету, післямову та біографію – Олександр Жарівський. До книжки увійшли три п'єси, тридцять прозових творів, вісімнадцять поезій, листи до рідних (з 1919 по 1935 р.), чотири науково-літературні статті про Ольгу Кобилянську, Наталю Кобринську, дослідження «Жіночі портрети в творчості І. Франка», а також багато художніх світлин Делятина тих часів, сімейні фотографії родини Лагодинських.

На презентації в обласній універсальній науковій бібліотеці виступили редактор видавництва «Каменяр» Дмитро Салига, професор Михайло Гнатюк, упорядник Олександр Жарівський, краєзнавець Петро Арсенич, критик Дмитро Юсип, Роман Флис. Донька дякувала за пам'ять про маму й подарувала бібліотеці книжки.

В рік сто десятих роковин Леся Верховинка повернулась до нас повним виданням своїх творів. Бо ж писала: «трудитись хочу я для свого краю і цій меті життя своє віддати». І вона прилетіла до нас на крилах своїх творів, яким дали політ добрі люди.

Зорина ФЕРНЕГА

ЩО НА СЕРЦЕ ЛЯГЛО...

ВІД ДУШІ – ДО ДУШІ

Так назвала збірку віршів – спогадів, роздумів, замальовок молода прикарпатська поетеса Леся Ґеник-Туєшин, уродженка багатого на таланти села Середній Березів, що на Косівщині. Книжка вийшла у видавництві «ТІПОВІТ».

Пише й друкується ця небесноока, лірична і лагідна жінка, мати, науковець, любляча дружина – з дитинства. Але в книжку ввійшли найновіші і, як сама зізнається, зрілі вірші. З ними її «душа трепече пташкою у Господа в руках» і сама себе пита:

Чи буде змога воскресати,
Чи уст торкнуться свячені граалі
Прозрінням затуманених умов?

Пані Леся розклала свої вірші мов на «душі мольберт, мов палітру віри» і вони як «синьоокий спогад під дощем», як «краплинки щастя з усмішкою неба», мов «жури пектораль», на якій «тихо схлипують краплі полину» і все це розклала на чотири букети:

«З вірою», бо «якщо не буде віри в серці, то завтра згаснуть зорі всі».

«З надією», бо «допоки моці вистане в душі тягнути віру до свого ослону...»

«З любов'ю», бо «вічне у житті – любов» і «любов моя – найцінніша ікона».

«У щирій сповіді», бо «не зіп'ю брехні ні півковтком, півторку кривди не прийму на скроні».

Коли читаєш її вірші, то в «душі підсніжник проростає», «в'юниться долі журливий туман», «очі роздмухують вогник», і «крокує час у далечі незримі». Вслухаєшся як «на рубіконі голосного страху ламає руки істина самотня» і задумаєшся, «яке ж то поросле нині поле у душах людей», та стрепенешся, бо «наші бездії, думки на думки – дим у забутому полі», а «невігластво без міри і честі...», аж «серце черствіє, бо не знає плуга». І мусиш пам'ятати, що «націй нема без сили слова, бо з мови починається народ», а «нація цвістиме, бо жива, бо має звичай і міцне коріння!»

Прочитавши книжку, «виловлюєш серцем зорю у темному вихрі» і впевнюєшся: «допоки буде жити віра в людях, надія є на звершення чудес!»

Тож вчитайтесь і ви в рядки пані Лесі й відчуєте, «скільки мрій у хусточці життя» та запалите «іскру Божу, що в тобі» й «помолитесь на вервечці щастя». Заходьте в бібліотеку, а також на сайт міжреґіонального поетичного клубу «Об'єднані словом» і читайте.

Ганна КАЙДАН

Ярина Курило зі своїми вихованцями

ЮНІ ДАРУВАННЯ

ВИХОВАНЦІ ЯРИНИ КУРИЛО

Сорок років життя віддала Ярина Василівна Затварська-Курило праці в ДМШ № 2, де навчає дітей музиці. Вона очолювала методичну раду і саму музичну школу. Саме з її ініціативи в школі створили кімнату-музей Василя Барвінського, а також конкурс його імені, школі присвоїли ім'я видатного українського композитора, піаніста, музикознавця, педагога, дириґента, організатора музичного життя в Галичині у XX столітті.

За роки праці Ярина Василівна підготувала сотні юних музикантів, багато з яких обрали музику як професію, продовжили своє навчання в ДМУ ім. Д. Січинського, ПНУ ім. В. Стефаника, Львівській та Київській академіях мистецтв, стали викладачами, концертуючими піаністами, композиторами.

Скажімо, днями вихованка Ярини Василівни Марічка Чабан представляла в музичній програмі обласної філармонії «Класики та сучасники» свою нову сонату G-moll для скрипки і фортепіано. Вона виконала партію на роялі, а партію скрипки – відома скрипалька, викладач ДМУ ім. Д. Січинського Любов Литвинчук.

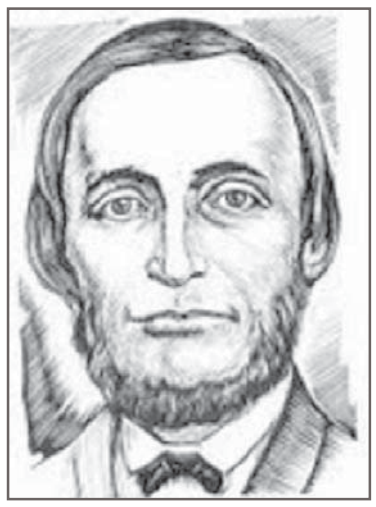
Вчитель музики не лише дає своїм учням знання, а й залучає до участі в конкурсах, підготувала для них нотні репертуарні збірники, проводить музичні свята для батьків, а також дні видатних композиторів, на яких її учні виконують їхні твори. Вона організовує відвідання концертів відомих піаністів, організовує зустрічі з місцевими музикантами, композиторами, музикознавцями.

Ось і в День музики учні організували для батьків концерт. У ньому взяли участь і привітали свою дорогу вчительку посвячені в музиканти першокласниці Даринка Гречинюк і Настуся Симчич – правнучка відомого українського кіноактора, режисера Коломийського театру та п'ятикласниця Ірина Заулична, яка вже має чималі успіхи в опануванні фортепіано.

Любов ЗОРІНА

ПОСТАТІ

І БРИНИТЬ СТРУНА ТУГИ...

120 років тому (29 жовтня 1873 року) перестало битися серце знаного дітям і дорослим письменника Леоніда Глібова. Він відомий українському читачеві як байкар, але завдяки мелодійності частина його віршів стали піснями і сприймаються як народні. Так, вірш «Журба» («Стоїть гора високая») передає сумні настрої людської душі, які навіює їй осіння пора й роздуми про минущість молодості й усього швидкоплинного життя.

Глибока народність, дух вірша – в його здатності впливати на абсолютну більшість людей, чутливих до краси природи й краси кожної людини.

Відомо, що українець, українка є породженням нашої природи і ця природа сформувала рідну тільки нам філософію серця. І, як наслідок, українцям журливість притаманна від народження і тому милими нам є такі вірші, пісні. Автор спонукає нас цим віршем до пісенної тональності, вживаючи ніжні звороти, слова «річечка», «літечко», «зелений гай», «справжній рай», «голубонько», «гора високая», «верби... журяться» та ін. Вдумаймось у такі романтичні вислови:

Як хороше, як весело
На білім світі жить!..
Чого ж у мене серденько
І мліє, і болить?
Болить воно та журиться –
Що вернеться весна.
А молодість не вернется –
Не вернеться вона.

Такі ж мелодійні вірші «Думка» («Як за лісом, за пралісом»), «Вечір» («Чи згадуєш, дівчинонько моя»), «Пісня» («Летить голуб понад морем»).

Значна кількість творів Л. Глібова з 1890 р. друкується в Галичині, зокрема у Львівському журналі «Зоря» й дитячому журналі «Дзвінок». Так, один із номерів «Дзвінка» за 1891 ілюстрований портретом письменника, оздобленим дубовим листям із малюнками персонажів його байок. Із багатої спадщини Глібова як байкаря повчальними є ряд думок:

Був Вовком я і Вовком буду –
Довіку і до суду!
(«Вовк та Зозуля»)

З овечок перше вовну драли,
А далі м'яса забажали...
Вовки полохать перестали, –
Так друге лихо підросло:
Свої собаки шкодить стали.
(«Вівці та Собаки»)

Послухали Лисичку
І Щуку кинули у річку.
(«Щука»)

Що іноді за те беруться,
До того пнуться,
Чого й не тямлять.
(«Шпак»)

На світі вже давно ведеться,
Що нижчий перед вищим гнеться,
А більший меншого кусає,
та ще й б'є –
Затим, що сила є...
(«Вовк та Ягня»)

Бач, яким він паном
Ледачий цуцик став.
(«Цуцик»)

Читаймо і знаймо праці наших розумних та добрих людей.

Богдан СУШЕВСЬКИЙ,
просвітянин